

מובא במשנה דין אדם המקדש אשה בחלקי קדשים קלים וקדשי קדשים. ת"ק שבמשנה מכריעה שאינה מקודשת באלו האופנים. הגמרא מביאה ברייתא בעניין קידושי אשה בקדשים, וכך לשונה (שם נב):

תנו רבנן: לאחר פטירתו של ר' מאיר, אמר להם רבי יהודה לתלמידיו: אל יכנסו תלמידי רבי מאיר לכאן, מפני שקנתרנים הם, ולא ללמוד תורה הם באים, אלא לקפחני בהלכות הם באים. דחק סומכוס ונכנס, אמר להם, כך שנה לי ר' מאיר: המקדש בחלקו, בין קדשי קדשים ובין קדשים קלים - לא קידש. כעס ר' יהודה עליהם, אמר להם, לא כך אמרתי לכם: אל יכנסו מתלמידי ר"מ לכאן, מפני שקנתרנים הם, ולא ללמוד תורה הם באים, אלא לקפחני בהלכות הם באים? וכי אשה בעזרה מנין!

לאחר שנפטר רבי מאיר, רבי יהודה ציווה שלא יכנסו תלמידי רבי מאיר לפני רבי יהודה. כידוע בית מדרשו של רבי מאיר היה מפולפל מאוד, והיו יודעים לטהר את השרץ בק"נ טעמים. רבי יהודה ביטא יותר את הצד ההלכתי המעשי, וכן הלכה כמותו ולא כר"מ (עיי' עירובין מ:).

אמנם סומכוס תלמידו של רבי מאיר דחק ונכנס אל מול רבי יהודה. ואמר לו משום רבי מאיר, שהמקדש בקדשי קדשים וקדשים קלים לא קידש. רבי יהודה כעס, שאין שום צד מעשי שהרי אין אשה בעזרה! ואם הוציא את הק"ק לחוץ אזי נפסלו!

נחלקו רש"י ותוס' במשמעות המשפט 'וכי אשה בעזרה מנין', רש"י ביאר שאין נשים נכנסות לעזרה (ד"ה וכו):

דקתני קדשי קדשים והרי אם יוציאום חוץ לעזרה אפילו לעזרת נשים הם נפסלים ביוצא ונשים אין נכנסות לה כדתנן באבות הטומאות בפ"ק דמסכת כלים.

אמנם חלקו התוס' על ביאורו, וסברו שאין מקור לאיסור כניסת נשים לעזרה, וזה לשונם (ד"ה וכו):

פ' הקונטרס דאין אשה נכנסת בעזרה כדתנן פ"ק דכלים ולא דק דלא אשכחן בשום דוכתא דנשים אסורות ליכנס בעזרה שהרי בפרק קמא דכלים תנן החיל מקודש הימנו שאין טמא מת נכנס לשם למעלה הימנו עזרת ישראל שאין מחוסר כפורים נכנס לשם וחייבים עליה חטאת למעלה הימנו עזרת כהנים שאין ישראלים נכנסים לשם אלא בשעת צרכיהם לסמיכה שחיטה תנופה ולא קתני נשים שאין נכנסות שם ועוד תנן בפרק כל הפסולין (זבחים דף לא:) שהשחיטה כשרה בנשים א"כ יכולה ליכנס בעזרה ועוד הרי סוטה ונדירה נכנסות בעזרה להניף לכך נראה לי וכי אשה בעזרה להתקדש מנין הרי אין רגילות שתכנס לשם כדי להתקדש שהרי בזיון הוא ומילתא דלא שכיחא היא ולא איירי תנא מזה.

סברו התוס' לומר, שאין רגילות שתכנס אשה לעזרה, אך אין איסור שאשה תכנס לעזרה. סוף סוף עולה, שאשה לא הייתה נכנסת לעזרה בין אם זה איסור (כך ביארו הראשונים בשיטת רש"י משום שיש חלוקה לעזרות), ובין אם מצד שאין רגילות שתכנס לשם אשה.

עתה יש לשאול, מדוע אמירתו של סומכוס כ"כ הטרידה את רבי יהודה? ועוד שאיננו המקרה היחיד! (עיי' מה שכתבנו בדזיר דף מט).

כמו שכתבנו לעיל, רבי יהודה חיפש את הצד המעשי, ואם אשה איננה יכולה להיכנס לעזרה, אזי השאלה פחות רלוונטית. אמנם סומכוס ידע לתפוס את הנקודה הזו, שרבי מאיר איננו מכשיר קידושין בק"ק, שלשיתו אשה יכולה להיות מצויה בעזרה. וכך מובא בילקוט גרשוני (אגדות הש"ס עמ' פ הו"ד בדע"ה):

הנה נחלקו רש"י ותוספות, שלדעת רש"י שאין אשה רשאית להכנס לעזרה, ולדעת תוספות נשים מותרות להכנס לעזרה, אלא שגנאי הוא שיתקדשו שם. עוד מצינו שבתחילת מסכת יומא נחלקו רבי מאיר ורבי יהודה אם מתקינים לכהן גדול אשה אחרת שמא תמות אשתו, רבי יהודה סבר מתקינים ומקדש אותה קודם יום הכיפורים ומגרשה על תנאי, ורבי מאיר סבר אין מתקינים, ואם מתה מקדש אשה אחרת ביום הכיפורים, ומבואר בירושלמי, דאין בכך משום קנין, משום שאין שבות במקדש. נמצא אם כן, שלרבי מאיר לא קשה, וכי אשה בעזרה מנין, דשפיר שייך באופן שמתה אשתו של הכהן הגדול, אבל לרבי יהודה לא מצינו כלל, ולכן אמר רבי יהודה, שרק לקפחני בהלכות הם באים, שרק לשיטתו לא נמצא.

לר"מ, אם מתה אשתו של הכהן הגדול, אזי צריך לקדש אחת חדשה כדי שיתקיים והתפלל "בעדו ובעד ביתו". אך לרבי יהודה אין מציאות מעשית כזאת, ע"כ איך אשה תהיה מצויה- שהרי סבר רבי יהודה שמתקינים לו אשה אחרת כדי לא להגיע למצב שאשב בעזרה. רבי יהודה מפריד לגמרי בין עולם הקודש והמקדש, לבין עולם הבית. לעומת זאת אצל רבי מאיר הדברים יכולים להתחבר, והאשה יכולה להיות בעולם הקודש והמקדש, אך לא להתקדש ע"י ק"ק וקדשים קלים.